

David táhne proti Amálekovi

Původ materiálu

Tomáš Pavelka

Pořadí v lekci

64

1 Samuelova 30

David zachraňuje zajatce

Zdánlivě obyčejný krátký příběh, ve kterém se dá najít mnoho (snad až trochu moc najedou) morálních ponaučení. Jako jinde není hned ze všeho nutné nějaké ponaučení vyvozovat, zde se to, myslím, zrovna hodí.

Postřehy pro učitelku

Amálekovci vpadli do Negebu, k Siklagu. Dobyli Siklagu a vypálili jej (30,1) Amálekovci byli zřejmě kočovný kmen v pouštích na jihu Izraele. Napadli Izrael, když byl vysílen cestou z Egypta během exodu. „Je vztažena ruka nad Hospodinovým trůnem. Hospodin vyhlašuje boj proti Amálekovi do posledního pokolení.“ (Ex 17,16) Příkaz vyhladit Amáleka se v Písmu několikrát opakuje; že Saul ušetří jejich krále je vlastně počátkem jeho pádu. O

Amálekovcích toho z Písma zase tolik nevíme. Vidíme na nich ale, jak se jednomu celému lidskému společenství může stát, že se v něm udržují takové tradice, takové způsoby chování a vztahů k ostatním národům, že v takovém společenství nelze žít jako slušný člověk, protože platí „kdo chce s vlky žít, musí s nimi víti“. Neznamená to, že by byl jakýkoliv člověk zavržen jen proto, kde se narodil; později budeme číst o Amálekovci, žijícím v Izraeli (i když zrovna negativně). Někdy ale situace dojde tak daleko, že slušný člověk musí svůj vlastní lid a svou zemi opustit a zavrhnout, má-li si zachránit duši.

V dnešním příběhu Amálekovci využili války mezi Pelištejci a Izraelem a plenili v obou oslabených zemích. Jejich hlavním znakem je tedy úskočnost, využívání neštěstí druhého, „dorážení slabších“. Dnes bychom asi charakteristický rys Amálekovců popsali jako hyenismus.

Ženy, mladé i staré, které v něm byly, zajali. Nikoho neusmrtili. Odvedli je (30,2) Obtížná otázka. V protikladu k Davidovi, který při svých nájezdech hubí všechny včetně žen a dětí chování Amálekovců, kteří „nikoho neusmrtili“ přímo bije do očí. Pro biblické podání však to,

že nikoho neusmrtili, všechny odvedli, je ta pravá hrůza. Nejlépe to pochopíme na děsivé situaci ztracených dětí, které se nikdy nenašly. Jejich rodiče žijí třeba po léta v děsu a úzkosti o tom, co zrovna teď s jejich dítětem může být, co mu kdo kde provádí. V takové chvíli by byli vděční i za to, kdyby se jejich dítě našlo někde mrtvé. Jde o to, že smrt duše je vždy horší než smrt těla. Odvlečení do otroctví znamenalo nutnost sloužit cizím bohům a být zcela vydán vůli svých pánů, ztratí vlastní duši. Desatero samo zakazuje vraždu (usmrcení člověka pro nějaký sobecký účel), ale už ne třeba válku. Naopak, jako hřích vždy hodný smrti, označuje krádež člověka (to je skutečný význam příkazu nepokradeš). Než člověku vzít duši, než si s ním hrát jako kočka s myší, to už je lepší jej zabít.

Davidovi bylo velmi úzko. Lid se domlouval, že ho ukamenuje. (30,6) Není divu. Protože David byl jednak ve službách nepřátelského Pelištějského krále. To by se ještě dalo pochopit jako strategie přežití, které obyvatelé a zejména vládci zemí při válečné hranici obvykle praktikují (např. po staletí rumunská knížata uvězněná mezi Turky a západním světem); vždy na straně toho, kdo vyhrává, protože jinak se přežít nedá. Jenže David také útočil na Amálekovce (což je ale příkaz Zákona, jak už jsme zmínili) a v době napadení města byl mimo, v boji (což je ale u válečníka opět pochopitelné, nemůže jen sedět ve městě). Ovšem to všechno, Davidovo spleť životní chování spojené s tragédií, které nyní nastala, se nakonec nasčítá. Všimněme si, že když jsou lidé roztrpčeni, dovedou druhému připomenou dávno odpuštěné a zapomenuté křivdy, vyčtou člověku i to, pro co tehdy s jistým přemáháním našli pochopení. Když někdo lidi rozčlíí, vždy si zvládnou vzpomenout na všechno špatné z minulosti. Proto je velmi důležité, aby odpuštění bylo skutečné – co jednou odpustíme, má být navždy zapomenuto a nikdy připomínáno; jako by se to nikdy nestalo. Proto odpuštění není jednoduchá věc a člověk by si snad někdy měl raději připustit, že neodpustil, než jakoby odpustit a po čase věc zase připomínat. Kristus řekl: „Přinášíš-li tedy svůj dar na oltář a tam se rozpomeneš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijd' a přines svůj dar.“ (Matouš 5, 23)

David však našel posilu v Hospodinu, svém Bohu. (30,6) Davidův triumf, jak uvidíme, přichází zrovna ve chvíli, kdy je úplně všechno špatně. Přijde o ženy, jeho vlastní lidé ho chtějí ukamenovat. V následující kapitole padne jeho nejlepší přítel Jónathan i Saul, který pro něj jaksi otcovskou postavou, u kterého stále doufal ve smíření, které nenastane. České úsloví je „nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůř“ a hodně na tom je. A přeci, Písmo nahlíží věci spíš tak, že všechny trable mají své dno; že někdy je tak zle, že už snad může být jenom lépe. Je pro nás dobré přiznat si, když jsme na dně – protože právě pak můžeme čekat už jen zlepšení, alespoň malé.

Ebjátar Davidovi efód přinesl. (30,7) Efód, alespoň v tomto případě, byl jakýsi kapsář, ve kterém byly umístěny kamínky, znamenající buď ano, nebo ne. Kněz sahal poslepu do kapsáře a vytažený los ohlašoval Boží vůli. Na jiných místech má slovo efód jistě ještě jiný význam, říkalo se tak zřejmě i nějakému druhu modly. Může nám připadat cizí, že se boží vůle zjišťuje, jako by si člověk „hodil korunou“ – a právem. „Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce.“ (Jan 15, 15) S Kristovým příchodem a skrze dílo Ducha svatého v církevní tradici máme mnohem větší poznání, než měli otcové. Většinu otázek po Boží vůli můžeme vyčíst z Písma a z učení církve. Co by měl člověk dělat, to už řešilo (a často vyřešilo) mnoho generací před ním. Není ve všem třeba čekat na nějaký „vnitřní hlas“, aby člověk věděl co je správné. Vnitřnímu hlasu Ducha svatého je však potřeba stále naslouchat v tom, že má člověk tu správnou věc udělat.

Pronásleduj! Jistě dostihneš a jistě všechny vysvobodíš. (30,8) Jak rádi bychom měli tak jasné odpovědi! Jenže ve skutečnosti většinou máme. Většinou tušíme, co máme udělat, ale nechce se nám; potřebujeme, aby nás Kristus, který prožil to, co my, svým hlasem skrze Ducha utvrdil: Ano, udělej to a já budu s tebou. „Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám přikazuji.“ (Jan 15, 14)

Ale přece jsou chvíle, kdy prostě nevíme. Situace extrémní nejistoty a nerozhodnosti jsou dlouhodobě nesnesitelné, málo co je horší pocit. V takových, velmi zřídka, omezených (!) případech je přípustné žádat Boha o vyjádření jeho vůle třeba i v tom příslovečném hodu korunou – ovšem pak se i výsledku pevně držet. „Blaze tomu, kdo sám sebe neodsuzuje, když se pro něco rozhodl. Ten však, kdo pochybuje, byl by odsouzen, kdyby jedl, neboť by to nebylo z víry. A cokoli není z víry, je hřích.“ (Římanům 14, 22b-23)

Jde však vždy o extrémní řešení a daleko schůdnější variantou je v případech těžkého rozhodování požádat o rozhodnutí např. duchovního, presbytera, někoho z bratří a sester – a opět se držet takového rozhodnutí a ovšem nedávat při pozdějším nezdaru vinu tomu, kdo poradil. Znovu však zdůrazňuji, jde o extrémní řešení situací, které v životě nastávají velmi zřídka. Většinou člověk má, podle čeho se rozhodnout.

David tedy vytáhl se šesti sty muži, které měl při sobě (30,9) Všimněme si, velikost Davidovy družiny se v průběhu jeho dobrodružství prakticky nemění. Větší vojsko by možná při jeho partyzánském způsobu boje někde v jeskyních a průsmycích ani nebylo praktické. Ukazuje to ale také na Davidovu věrnost starým kamarádům. Členy jeho původní skupiny uvidíme kolem něj i v letech jeho vlády; není někým, kdo by staré známé pouštěl pro nové, komu by staří kamarádi už nebyli dost dobří (i když svou pravou ruku Jóaba doporučí svému nástupci Šalomounovi po své smrti zabít). Každý člověk je prý schopen si za život blíže

zapamatovat asi tisíc lidí, takže je možné, že David osobně znal všechny své vojáky.

dvě stě mužů tam zůstalo, protože byli na smrt zemdleni a nemohli už Besórský úval přejít (30,10) David vyrazil na tažení *potom*, co už se z jedné bitvy vrátili. Známe ten pocit, kdy už si chceme odpočinout a najednou je před námi obrovský úkol. Uvidíme to i ze závěru příběhu, ale už zde je vidět, že pravidlo Božích bojů vždy bylo: Bojovat má ten, kdo na to má sílu. David má pochopení pro to, že někdo už prostě nemůže.

Dali mu též pletenec sušených fíků a dva sušené hrozny. Jedl a okřál na duchu (30,12)

David je válečník, ale má pochopení pro prostou lidskou nouzi, která se žádné války ani politiky netýká, která je hlubší, všelidskou věcí. Vzpomeňme na podobenství O milosrdném Samařanu.

Také si všimněme, že Egyptan „Jedl a okřál na duchu“ – věc pro biblické myšlení samozřejmá, že vhodné jídlo je důležitou součástí duševního stavu člověka – věc, kterou současná věda, jako mnoho jiných věcí, znovu pracně objevuje. Někdy, jsme-li skleslí, nemusí to být ani z duchovních příčin – prostě jen pořádně nejíme. Není moudré oddělovat úplně lidskou duši od těla. Obojí vzájemně souvisí, i když je duše víc, než tělo.

Já jsem rodem Egyptan (30,13) I když byl Izrael v Egyptě v zajetí, přece je s Egyptany nějak spřízněn. V Zákoně stojí: „Nebudeš si hnusit Egyptana, neboť jsi byl hostem v jeho zemi.“ (Dt 23,8) Písmo dokonce zřejmě v knize Přísloví obsahuje některá přísloví i z Egypta. Izrael vychází z Egypta možná proto, že „je to podobné, ale ještě to není ono“. Egypt je jakási „půlka pravdy“.

byli roztaženi po celé zemi, jedli, pili a oslavovali všechnu tu velikou kořist (30, 16)

Vyvolává to v nás přesně ten dojem, co má: Pocit nestydatého, bezohledného chování, kdy se roztahují, povykuji jen proto, abych zabral místa co nejvíc, chování bezduchého, hloupě hulvátského.

Nikdo z nich nechyběl, mladí ani staří, synové ani dcery, kořist ani cokoli jim pobrali.

(30,19) Protiklad verše 2, kde Amálekovci nikoho nezabijí, všechny dokonale zotročí. Zde David všechny dokonale vysvobodí. Snad můžeme tušit předobraz Krista, kterému se nikdo neztratí „Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem ani jednoho.“ (Jan 18, 9)

Protože s námi nešli, nedostanou nic z kořisti, kterou jsme získali. (30,22) Poznáváme zlou, dětinskou touhu někoho vylučovat. Nejde o to, že bych já měl míň, ale aby ten druhý něco neměl „ať ta sousedova koza chčípne“. Proti ní se staví i desáté přikázání „Nepožádáš“.

Ustanovil to jako nařízení a řád pro Izraele, platný podnes. (30, 25) Možná si vzpomeneme

na podobenství o dělnících na vinici. Jde prostě o to, jak říká David, že Bůh dal – a i ten, kdo bojoval, může jen děkovat, že vůbec získal takovou kořist.

rozeslal podíly z kořisti starším judským, svým přátelům, – a na všechna místa, kam David se svými muži chodíval. (30, 26–31) Vidíme, že David má už teď (možná už od začátku) podporu svého kmene Juda. Po Saulově smrti pak bude nejdříve pouze králem nad Judou. Po smrti Šalomouna pak zase jeho dědic bude kralovat jen nad Judou. Juda byl kmen už Jákobem zaslíbeného Mesijáše. I Kristus sám byl z kmene Judova, narodil se v Betlémě – městě Davidově. Paradoxně ale, obyvatelé Judeje pak budou největšími odpůrci Krista a slovo, které se mnoha překladech Janova evangelia překládá jako „Židé“ může stejně tak dobře znamenat „Judejci“ – protože Žid byl i Ježíš sám a všichni apoštolové, učedníci a první křesťané.

Osnova výkladu

1. Amálekovci jsou zbabělci, kteří si troufají na slabší – když Izraelští i Pelištěští vojáci bojují, berou jim jejich ženy a děti
2. Berou je do otroctví – ženy a děti tak nebudou moci poslouchat Hospodina, ale úplně ve všem budou muset poslouchat zlé lidi, což je to nejhorší, co se člověku může stát. Křesťan si z nikoho nesmí dělat sluhu a šikanovat slabší.
3. Všichni jsou najednou našťvaní na Davida a hned si vzpomenou na všechno špatné. Křesťan nemá druhým stále připomínat jejich staré chyby a křivdy. Musí umět odpustit pořádně – a víc už o věci nemluvit.
4. Když je Davidovi nejhůř, myslí na Boha, že ho nikdy na dobro neopustí a když je teď tak zle, může být už jen líp. Křesťan nikdy nesmí ztrácet naději. Děti už teď mohou mít největší radost z toho, když se jim podaří, co dlouho nejde – plavat, jezdit na kole, počítat atd.
5. Izraelci tahali losy, mi se co je správné dovíme většinou předem – na nedělce, ze čtení bible, od rodičů atd. Ale Bůh nám stále musí pomoci správnou věc opravdu udělat. Když si nevíme rady, máme se zeptat rodičů, prarodičů atd. – ale pak se radou řídit. Křesťan nemá být dlouho nerozhodný, nemá měnit, pro co se rozhodl.
6. David zná své kamarády a má je rád, nezlobí se, když už nikdo nemůže.
7. David pomohl neznámému člověku, protože mu ho bylo líto. Děti si sice musí dávat pozor, na dospělé, které neznají. Ale třeba dětem z jiné třídy pomoci mohou a mají. A na Egyptanu také vidíme, že kdo pořádně jí, bývá veselejší (abych trochu podpořil maminky ve výchově :))

8. Amálekovci byli drzí, sprostí hulváti. Ale na každého jednou dojde. žádný drzoun se nesměje natrvalo.
9. Zvítězit dává Bůh. Když něco dostaneme, máme být rádi, že jsme to dostali a ne se starat, že má někdo menší zásluhy, nebo že dostal víc atd.

Kam dále

[NŠ Louny](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[NŠ Louny](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 30](#)